

Θεόδωρος Παπακωνσταντίνου
Γεώργιος Δάλκος
Σόνια Γελαδάκη
Αγγελική Παπαγιαννοπούλου

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ **ΑΘΗΝΩΝ ΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ**

Η σημαντική ανάπτυξη που παρουσιάζουν τα μουσεία από τα μέσα του 19ου αιώνα αλλά κυρίως κατά τη διάρκεια του 20ού, μπορεί να θεωρηθεί ως συνέπεια δύο τουλάχιστον παραγόντων: της επικράτησης θεωριών σχετικών προς την εξέλιξη του ανθρώπου και του πολιτισμού και της διαπίστωσης ότι ένας μεγάλος αριθμός υλικών τεκμηρίων του πολιτισμού εξαφανίζεται με μεγάλη ταχύτητα. Ο βασικός σκοπός που υπηρετήθηκε κυρίως κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα σχετίζεται με την ανάδειξη και ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας του ατόμου και του έθνους, γεγονός που συνέβαλε σημαντικά στη διάδοση της ιδέας για μουσεία ανοιχτά στο ευρύ κοινό. Ταυτόχρονα, τα μουσεία άρχισαν να γίνονται χώροι επιστημονικής έρευνας. Καθώς η απαίτηση αυτή γινόταν όλο και πιο επιτακτική, παρατηρήθηκε η τάση για εξειδίκευση των συλλογών τους.¹

Μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο άρχισαν να λειτουργούν πολλά Ιστορικά μουσεία, γεγονός που πρέπει να συναρτηθεί με τη μεταβολή στον τρόπο προσέγγισης των ιστορικών γεγονότων και την επικράτηση της «Νέας Ιστορίας», που προώθησε την αντίληψη της «συνολικής Ιστορίας». Έτσι, εύκολα εξηγείται γιατί τα Ιστορικά μουσεία ακολουθούν στην οργάνωση των συλλογών τους τις ίδιες θεωρητικές και μεθοδολογικές κατευθύνσεις με την επιστήμη της Ιστορίας.² Η αναγνώριση της ερευνητικής διάστασης των μουσείων είχε ως συνέπεια τη στενή συνεργασία με τα Πανεπιστήμια και την ίδρυση πανεπιστημιακών μουσείων, κυρίως στο χώρο των φυσικών επιστημών. Στην περίπτωση αυτή το μουσείο συνδυάζει ένα δημόσιο ρόλο με ένα ακαδημαϊκό προφίλ, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην έρευνα.³

Το Μουσείο Ιστορίας της Παιδείας του Τομέα της Παιδαγωγικής, ως Πανεπιστημιακό μουσείο, αποβλέπει στην απεικόνιση της ιστορικής διάστασης της Παιδείας ως ευρύτερου πολιτισμικού μορφώματος που περικλείει την αγωγή, την Παιδαγωγική, την εκπαίδευση, τη μόρφωση κ.τ.τ. Στόχος δεν είναι μόνο η επαφή του φοιτητή/θεατή με το εκπαιδευτικό παρελθόν, αλλά και η επιστημονική έρευνα, τεκμηρίωση και ερμηνεία συγκεκριμένων μαρτυριών.

Έτσι, η ιδιαιτερότητα του Μουσείου Ιστορίας της Παιδείας απαιτεί την αναζήτηση μιας ειδικής στρατηγικής για τη λειτουργική ανάπτυξή του:

1. Προέχει ο εντοπισμός και η διάσωση τεκμηρίων της ελληνικής Παιδείας, Εκπαίδευσης και Αγωγής, με έμφαση σε εκείνα που προέρχονται από ενδο- και εξω-σχολικές πλευρές της εκπαιδευτικής πραγματικότητας.

2. Σ' ένα δεύτερο επίπεδο επιβάλλεται η συγκέντρωση ποικίλου υλικού, η κατάρτιση ειδικών συλλογών (σχεδίων, φωτογραφιών, ειδών γραφής, διδακτικών εγχειριδίων κ.λπ.), καθώς και η ηλεκτρονική καταγραφή δεδομένων και σεναρίων, που συνθέτουν εικόνες προσώπων, γεγονότων ή περιόδων της Ιστορίας της Παιδείας.

3. Τέλος, επιχειρείται η αξιοποίηση του υλικού μέσα από ερευνητικές δραστηριότητες, με σκοπό την ευαισθητοποίηση των φοιτητών σε θέματα Ιστορίας της Εκπαίδευσης, ιστορικότητας των παιδαγωγικών αντιλήψεων και πρακτικών, ανάπτυξης της αυτογνωσίας και κριτικής σκέψης, και την άσκησή τους σε ζητήματα ιστορικής έρευνας, μουσειολογίας και μουσειοπαιδαγωγικής.

Στις μέρες μας η Ιστορία της Εκπαίδευσης αποτελεί ένα ιδιαίτερο τομέα στα πλαίσια της γενικότερης τάσης εξειδίκευσης των επιστημών.⁴ Στον ελληνικό χώρο, η στροφή προς τη μελέτη της εκπαιδευτικής Ιστορίας εντάθηκε τα τελευταία 20 περίπου έτη, εφόσον έγινε αποδεκτή η σημασία της στην κατανόηση του παρελθόντος, τη συνείδηση του παρόντος,⁵ και στη διαπίστωση της ομοιότητας ή της ετερότητας και μεταβολής του παρελθόντος⁶ σε σχέση με τη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Ενδιαφέρουσα οπτική για την έρευνα των εκπαιδευτικών ζητημάτων προσφέρει και η Τοπική Εκπαιδευτική Ιστορία. Η μελέτη της έχει ενταχθεί στις ερευνητικές δραστηριότητες του μουσείου. Μέχρι τα μέσα του 20ού αιώνα, η Τοπική Ιστορία-Ιστοριογραφία ήταν στο περιθώριο και είχε αφεθεί στις φιλότιμες προσπάθειες τοπικών λογίων, οι οποίοι ανελάμβαναν να συγγράφουν κατά καιρούς την Ιστορία του τόπου τους, που είναι πλούσια σε περιεχόμενο και πολύμορφη, ορμώμενοι από αγάπη προς την ιδιαίτερη πατρίδα τους, και διαπνεόμενοι από έντονο τοπικιστικό πνεύμα, επιχειρώντας:

α) Να αποδείξουν ότι η ιστορία του τόπου τους μπορεί να ενταχθεί στην εθνική ιστοριογραφία.

β) Να αποδείξουν ότι σε κρίσιμες στιγμές, η περιοχή τους συνέβαλε ουσιαστικά στην επίτευξη των εκάστοτε εθνικών στόχων.

γ) Να διαιωνίσουν τα χαρακτηριστικά της τοπικής κοινωνίας, του γεωγραφικού χώρου, και ακόμα να αφήσουν ως παρακαταθήκη στους μεταγενέστερους, μορφές της κοινωνίας του τόπου τους.⁷

Οι συγγραφείς αυτοί, αδιαφορούν συχνά για τις επιστημονικές απαι-

τήσεις και δεν έχουν ιδιαίτερη επίγνωση της σοβαρότητας αυτού του έργου, με συνέπεια να δίνουν πρωτεύουσα θέση στην έκφραση των συναισθημάτων και να ακολουθούν τις τοπικές-τοπικιστικές νοοτροπίες. Έτσι, οι έντονα συναισθηματικές περιγραφές ενός κόσμου που χάθηκε ή χάνεται, η εκμετάλλευση της φυσιολογικής αγάπης για τον γενέθλιο τόπο, ο τοπικός πατριωτισμός, η αναγόρευση κάθε τοπικού στοιχείου ως μοναδικού, συμβάλλουν στη συντήρηση και την αναπαραγωγή στερεοτύπων, που δεν βοηθούν στον ψύχραιμο διαχωρισμό των νεκρών στοιχείων της παράδοσης, από τα βιώσιμα και χρήσιμα.⁸

Παρά όμως τα έντονα αρνητικά στοιχεία που παρουσίαζε και παρουσιάζει η Ιστοριογραφία αυτή, είναι συχνά αρκετά χρήσιμη σε περιπτώσεις που διασώζει πληροφορίες αρχαιολογικού περιεχομένου, γλωσσικό, λαογραφικό, φωτογραφικό υλικό, περιγραφές τοπίων, στατιστικά κ.ά. στοιχεία για τον πληθυσμό, τα επαγγέλματα, την παραγωγή κ.ά. Η αμφισβήτησή της, ως προς το ύφος και τη μέθοδο που ακολουθεί, δεν πρέπει να μας οδηγεί σε μία γενική απόρριψή της.⁹

Αξιολογώντας λοιπόν τη θετική προσφορά της Τοπικής Ιστορίας και στον τομέα της εκπαίδευσης, το Μουσείο Ιστορίας της Παιδείας συμπεριλαμβάνει στους στόχους του, εκτός των άλλων, την ευαισθητοποίηση των φοιτητών στην προσέγγιση, έρευνα και μελέτη των τεκμηρίων της. Έτσι, επιτυγχάνεται ο συνδυασμός της Γενικής με την Τοπική Εκπαιδευτική Ιστορία, ενώ επιδιώκεται στις εργασίες των φοιτητών η επιστημονικότητα που λείπει από εργασίες τοπικών λογίων. Εθίζονται στον τρόπο επιστημονικής έρευνας, συγκέντρωσης και χρήσης των αρχειακών πηγών, που αποτελούν τη βάση της αντικειμενικής πληροφόρησης και καθοδηγούνται στην προσέγγιση, ταξινόμηση και επεξεργασία τους με επιστημονικό τρόπο, που απαιτεί την εξέταση του αντικειμένου που ερευνάται, από πολλές οπτικές γωνίες, με βάση τους παράγοντες που το δημιουργήσαν.

Η επαφή των φοιτητών με μουσειολογικά ζητήματα αφορά κυρίως την εμπλοκή τους στη διαδικασία συλλογής, φωτογράφισης, καταγραφής σε ειδικά δελτία και σε Η/Υ, κατάταξης, φύλαξης, συντήρησης και έκθεσης των μουσειακών συλλογών.

Σημαντική επίσης μπορεί να είναι η προσφορά του μουσείου στην ανάπτυξη προγραμμάτων μουσειοπαιδαγωγικής. Είναι γνωστό ότι τα τελευταία χρόνια το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών για δραστηριότητες εντός των μουσείων αυξάνει προοδευτικά, γεγονός που αποδεικνύεται από την τάση οργάνωσης και ανάπτυξης όλο και περισσότερων εκπαιδευτικών προγραμμάτων εκ μέρους των εκπαιδευτικών τμημάτων των μουσείων. Το έργο της εκπόνησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων αναλαμβάνεται από μη παιδαγωγούς, με βασικές σπου-

δές στη μουσειολογία ή την αρχαιολογία. Αν λάβουμε υπόψη ότι η εκπόνηση μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων πρέπει να συνδυάζεται άμεσα με το περιεχόμενο του σχολικού προγράμματος και να προβλέπει την εμπλοκή των εκπαιδευτικών στη σύνταξη και πραγματοποίησή του,¹⁰ μπορούμε να αντιληφθούμε το συγκριτικό πλεονέκτημα που έχει ένα πανεπιστημιακό Μουσείο ενταγμένο σε τμήμα Παιδαγωγικής κατεύθυνσης. Το Μουσείο Ιστορίας της Παιδείας μπορεί να συνδυάσει τη γενικότερη θεωρητική κατάρτιση σε ζητήματα παιδαγωγικής και διδακτικής με την έρευνα και τον πειραματισμό στον ειδικό τομέα της μουσειοπαιδαγωγικής, χρησιμοποιώντας ως παραδειγματικό υλικό τις συλλογές του. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να λειτουργήσει και ως φορέας επιμόρφωσης των φοιτητών της Φιλοσοφικής, που θα κληθούν ως εκπαιδευτικοί να χρησιμοποιήσουν τα μουσεία και τις συλλογές τους ως μέσα για τη βελτίωση του διδακτικού τους έργου.

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Ιστορίας της Παιδείας ερευνώντας θέματα Γενικής και Τοπικής εκπαιδευτικής Ιστορίας και στο Μουσείο, ως εργαστηριακό χώρο, επιχειρείται η σύζευξη θεωρίας και πράξης καθώς τα σχετικά τεκμήρια εξετάζονται και από μουσειολογική-μουσειοπαιδαγωγική άποψη. Η συγκρότηση ορισμένων συλλογών τίθεται ως πρόβλημα ιστορικής έρευνας και οι φοιτητές καλούνται να εντοπίσουν τεκμήρια (γραπτές πηγές και αντικείμενα) από τα σχολεία που φοίτησαν, από κοινοτικά, οικογενειακά αρχεία ή αρχεία εκπαιδευτικών και δραστηριοποιούνται για τη διάσωσή τους. Εφόσον τα τεκμήρια αυτά (αυθεντικά ή αντίγραφα) παραχωρηθούν μόνιμα ή προσωρινά στο Μουσείο, υποβάλλονται σε επιστημονική επεξεργασία στην οποία μετέχουν και φοιτητές. Πρόκειται για ένα στάδιο που παρουσιάζει σημαντικές δυσχέρειες και είναι πολλές φορές χρονοβόρο, ωστόσο έχει ιδιαίτερη σημασία, αφού η πλήρης και ακριβής τεκμηρίωση των πηγών συναρτάται με την ορθή ερμηνεία και την αδιάβλητη παρουσίαση της ιστορίας τους.¹¹ Μετά την ολοκλήρωση των παραπάνω εργασιών, τα τεκμήρια ταξινομούνται και κατατάσσονται σε καταλόγους και ευρετήρια, έτσι ώστε να είναι προσιτά στους προ- και μεταπτυχιακούς φοιτητές και άλλους ερευνητές. Έτσι, οι φοιτητές έρχονται αντιμέτωποι με προβλήματα έρευνας, αξιολόγησης, επιλογής και κατάταξης πρωτογενούς υλικού της εκπαιδευτικής μας ιστορίας. Η ταξινόμηση του υλικού και η δημιουργία τράπεζας πληροφοριών με τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή που έχει αρχίσει, θα αποτελέσει, ελπίζουμε σύντομα, τη βάση για ανάπτυξη συστημάτων πολυμέσων που θα δίνουν την ευκαιρία στον ερευνητή να έχει άμεση και πολύπλευρη πρόσβαση στην ελληνική εκπαιδευτική ιστορία.

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 1995-96 προγραμματίστηκαν και πραγ-

ματοποιήθηκαν διάφορες ερευνητικές δραστηριότητες, στις οποίες επιδιώχθηκε να αναπτυχθεί ένας γενικότερος προβληματισμός και, με αφετηρία γραπτές πηγές ή αντικείμενα, να αντληθεί η γνώση που οδηγεί στην ανάπλαση μιας συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου. Έτσι, μέσα από διαδικασίες ανάπτυξης αμφίπλευρου στοχασμού, ανταλλαγής απόψεων και συζήτησης, προτάθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικά ερευνητικά μοντέλα για τη μελέτη και ερμηνεία των τεκμηρίων.¹² Συγκεκριμένα, οι γραπτές πηγές υποβλήθηκαν σε κριτική εξωτερική (αυθεντικότητα, χρονολόγηση, προέλευση, αξιοπιστία) και εσωτερική (εξήγηση, ερμηνεία).¹³ Τα αντικείμενα μελετήθηκαν με βάση πέντε κυρίου άξονες (υλικό, ιστορία, περιβάλλον, σημασία και ερμηνεία).¹⁴ Μια πρόταση για την ερευνητική πορεία αυτού του είδους μπορούμε να δούμε στον παραπάνω πίνακα.

Και στις δύο περιπτώσεις (γραπτή πηγή και αντικείμενο), ο συνδυασμός μελέτης – παρατήρησης – έρευνας – ανάλυσης – ερμηνείας απέβλεπε στη μετάβαση από την απλή περιγραφική και γραμμική καταγραφή της ιστορικής πραγματικότητας, στην υποβολή και απάντηση ερωτημάτων που θα ερμηνεύουν τα ιδιαίτερα ιστορικά φαινόμενα, μια μετάβαση δηλαδή από τα γεγονότα στην κριτική τους αντιμετώπιση.¹⁵ Η παραπάνω διαδικασία έγινε ακόμη αφορμή να έλθουν οι φοιτητές σε επαφή και με άλλους, διαπλεκόμενους με την ιστορία της εκπαίδευσης, κλάδους, όπως η κοινωνική ιστορία, η εθνολογία κ.τ.λ., σε μια προσπάθεια διεπιστημονικής προσέγγισης των αντικειμένων. Στο τέλος, καταρτίστηκε ένας κατάλογος των αντικειμένων και καταγράφηκαν τα συμπεράσματα, με βάση τις τεκμηριωμένες πληροφορίες που συνέλεξαν οι φοιτητές από τη μελέτη της βιβλιογραφίας, των γραπτών πηγών και των αντικειμένων.

Τέλος, επιχειρήθηκε η οργάνωση ενός προγράμματος μουσειοπαιδαγωγικής με υλικό από τη συλλογή οργάνων του Εργαστηρίου Πειραματικής Παιδαγωγικής της περιόδου 1920 - 1950. Το πρόγραμμα οργανώθηκε με βάση ορισμένα σύγχρονα δημοσιεύματα για τη μουσειοπαιδαγωγική,¹⁶ τις γνώσεις των φοιτητών για τη διδακτική, τους γενικότερους σκοπούς του μουσείου και τους ειδικότερους στόχους της συγκεκριμένης συλλογής. Αναζητώντας τρόπους παρουσίασης και επικοινωνίας των επισκεπτών με τα εκθέματα, προτιμήσαμε τη μέθοδο της ξενάγησης με τη χρήση μαγνητοταινίας και ατομικού μαγνητοφώνου, κάτι που χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε ενήλικες.¹⁷ Το κέρδος των φοιτητών ήταν σημαντικό, αφού είχαν μια πρώτη επαφή με τη μουσειοπαιδαγωγική, που θα τους είναι ιδιαίτερα χρήσιμη, όταν αναλάβουν ως εκπαιδευτικοί να χρησιμοποιήσουν τα μουσεία ως εναλλακτικό τρόπο για την διδασκαλία των μαθημάτων τους. Έτσι, το

Μουσείο Ιστορίας της Παιδείας δεν περιορίζεται μόνο στο ρόλο του συντηρητή της εκπαιδευτικής κληρονομιάς, αλλά συμβάλλει κατά ένα τρόπο, ως ζωντανός οργανισμός, στην εκπαιδευτική πραγματικότητα του παρόντος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. L. Monreal, *Museum development today*, p.p. 22-23.
2. Μ. Καμπούρη-Βαμβούκου, Τα Ιστορικά μουσεία: Η «νέα Ιστορία» και ο αντίκτυπος της σ' αυτά, σ. 30-31.
3. J. Kelly, *Working together*, p. 33.
4. J. Le Goff-P. Nora, Το έργο της ιστορίας, σ. 12.
5. Θ. Παπακωνσταντίνου, Συμβολές στην εκπαιδευτική ιστορία του 19ου και 20ού αιώνα, σσ. 14-15.
6. Α. Λιάκος, Το παρελθόν ως επιχείρημα, ΤΟ ΒΗΜΑ, 12-2-1995, σ. Β 11 41.
7. Γ. Γιαννόπουλος, Η τοπική Ιστορία, σ. 21-22.
8. Δ. Αγραφιώτης, Τοπική Ιστορία: το χθες και το σήμερα, σ. 12.
9. Δ. Αγραφιώτης, ό.π., σ. 13.
10. M. Mainstone-M. Bryant, *The use of museums and historical sites*, p.p. 166-167, T. Ambrose-C. Paine, *Museum basics*, p. 47, M. Priest-J. Gilbert, *Space for collaboration*, p. 33 κ.τ.λ.
11. Ανώνυμο, Η μελέτη των ευρημάτων, Εφ. Το Βήμα, 11-8-1990, Μ. Βελιώτης, Εθνογραφικά μουσεία και τεκμηρίωση, άρθ. 14.
12. Στ. Παπαδόπουλος, Συνέντευξη, Μίτος, τ. 2, άρθρ. 15.
13. *Encyclopédie de la Pléiade*, Ιστορία και μέθοδοί της, τ. Α', σ. 217.
14. S. Pearce, *Thinking about things*, p. 200.
15. Α. Δημαράς, Ιστοριογραφία της εκπαίδευσης, σ. 191.
16. Βλ. Α. Barnea, *New directions in Museum Education: Towards 2000*, G. Durbin, S. Morris, S. Wilkinson, *A Teacher's Guide to Learning from Objects*, M. Priest-J. Gilbert, *Space for Collaboration*, P.K. Reymert, *Planning Educational Services, Aims and Objectives*, Άλκηστις, Μουσεία και Σχολεία, Δεινόσαυροι και Αγγεία, T. Ambrose (ed), *Education in Museums, Museums in Education*, Ψαράκη - Μπελεσιώτη Νίκη, Εκπαιδευτικά προγράμματα στα μουσεία, κ.τ.λ.
17. Βλ. C. Parodi-E. Des Portes, Στην υπηρεσία του κοινού, τα εθνικά μουσεία της Γαλλίας, σ. 57-58.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ambrose Timothy (ed), *Education in Museums, Museums in Education*. Scottish Museums Council, Edinburg, 1987.
- Ambrose Timothy-Crispin Paine, *Museum Basics*. London, 1993.
- Barnea Aviva, *New Directions in Museum Education: Towards 2000*. ICOM Education, 14, 1993, p.p. 3-5.
- Durbin G.-S. Morris-S. Wilkinson, *A Teacher's Guide to Learning from Objects*. London, 1990.
- Encyclopédie de la Pléiade, Η Ιστορία και οι μέθοδοί της*, τ. Α', (μτφ. Ελ. Στεφανάκη). Εκδ. Μορφ. Ίδρυμ. Τραπέζης της Ελλάδος, Αθήνα, 1985(2).
- Kelly Judith, *Working Together*. Museums Journal, Jul. 1992, p.p. 32-33.

- Le Goff J.-Nora P., *Το έργο της ιστορίας*, (μτφ. Κ. Μητσotάκη), τ. Α', Αθήνα 1974.
- Mainstone Madelaine-Margaret Bryant, *The Use of Museums and Historical Sites* (W. Burston-S. Green, Handbook for History Teachers, p.p. 163-171). Methuen Educational LTD, London, 1972.
- Monreal Luis, *Museum Development Today*. Πρακτικά Α' συνάντησης μουσειολογίας, σ.σ. 22-26, ICOM, Αθήνα 1987.
- Parodi Catherine-Elisabeth des Portes, *Στην υπηρεσία του κοινού, τα εθνικά μουσεία της Γαλλίας*. Αρχαιολογία, 16, 1985, σ.σ. 55-60.
- Pearce Susan, *Thinking about Things*, Museums Journal, 4, (1985), p.p. 198-201.
- Priest Mary, John Gilbert, *Space for Collaboration*. Museums Journal, Nov. 1993, p.p. 32-34.
- Reymert Per Kyrré, *Planing Educational Services, Aims and Objectives*. CECA 88 Proceedings, (1988) p.p. 80-82.
- Αγραπώτης Δημ., *Τοπική Ιστορία: Το χθες και το σήμερα. Ημερίδα για την Τοπική Ιστορία*. Δημοσιεύματα του Εργαστηρίου Εκπαιδευτικής και Τοπικής Ιστορίας των Παιδαγωγικών Τμημάτων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βόλος 1994.
- Άλκηστις, *Μουσεία και Σχολεία, Δεινόσαυροι και Αγγεία*, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1995.
- Ανώνυμο, *Η μελέτη των ευρημάτων*. Το Βήμα, 11/8/1990.
- Γιαννόπουλος Γ., *Η Τοπική Ιστορία*. Πρακτικά Διήμερου Συνεδρίου «Τοπική Ιστορία και Αρχαία», Σάμος, 1992.
- Δημαράς Α., *Ιστοριογραφία της εκπαίδευσης. Σύγχρονα Θέματα*, τεύχ. 35, 36, 37, σ. 191-197, Αθήνα 1988.
- Καμπούρη-Βαμβούκου Μ., *Τα Ιστορικά Μουσεία: Η «Νέα Ιστορία» και ο αντίκτυπος της σ' αυτά*. Αρχαιολογία, 16 (1985), σ.σ. 30-36.
- Λιάκος Α., *Το παρελθόν ως επιχείρημα*. Το Βήμα, 12/2/1995.
- Παπαδόπουλος Στ., *Συνέντευξη. Μίτος*, τεύχ. 2, Αθήνα 1994.
- Παπακωνσταντίνου Θ., *Συμβολές στην εκπαιδευτική ιστορία του 19ου αιώνα και των αρχών του 20ού* Αθήνα, 1994.
- Ψαρράκη-Μπελεισιώτη Ν., *Εκπαιδευτικά προγράμματα στα μουσεία*. Μουσείο-Σχολείο, Δ' περιφερειακό σεμινάριο, 2-3/12/1994, Ιωάννινα, σ.σ 13-15.

SUMMARY

Papaconstantinou T., Dalkos G., Geladiki S.,
Papayannopoulou A., *The Athens University Museum for the
History of Education as a research center*

The University Museum for the History of Education apart from collecting and preserving exhibits from the wide area of culture including Edification, Paedagogics, Education etc., is undertaking the enterprise to introduce the students, who are to become education specialists, into the research procedure of investigating our educational past through authentic evidence, in conjunction with the scripts.

The research activity that takes place within the Museum is anchored to two main axes:

a) The studying of educational History both on the local level and on

general grounds.

b) The studying of museology and museum-education. On this axis the involvement of the students in the registration, validation and exhibition of museum collections process is pursued, along with the development of museum-educational programmes.

Within the 1995-96 academic year, a research programme aiming to reproduce a specific historical period through the use of scripts and other evidence was attained. At the same time, the introduction of students into aspects of museology was attempted and a museum-educational programme was developed.